

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYANING DIDAKTIK TAMOYILLARI ASOSIDA DARS SIFATINI OSHIRISH

M.M.Jabborov

Jizzax viloyati pedagogik mahorat markazi

maksudteacher@mail.ru

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonlarida pedagogik texnologiyalardan foydalanib dars sifatini oshirishga erishish tamoyillari, uning turlari va ahamiyati haqida bayon qilingan.

Аннотация: В данной статье описаны принципы, виды и значение повышения качества обучения с использованием педагогических технологий в образовательном процессе.

Annotation: This article describes the principles, types and significance of improving the quality of education using pedagogical technologies in the educational process.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya tamoyillari, asoslilik tamoyili, insoniylashtirish tamoyili, ta'limning uzluksizligi tamoyili, faoliyatli yondashuv tamoyili

Ключевые слова: принципы педагогической технологии, принцип обоснованности, принцип гуманизации, принцип непрерывности образования, принцип деятельностного подхода.

Key words: principles of pedagogical technology, principle of validity, principle of humanization, principle of continuity of education, principle of activity approach.

Ma'lumki, har qanday pedagogik texnologiya ta'limni rivojlantiruvchi tamoyillarga asoslangan bo'lib, o'quvchi shaxsini tarbiyalashga yo'naltirilmog'i lozim.

Pedagogik texnologiyada bir butunlik, yaxlitlik tamoyili ikki jihatni o'zida aks ettiradi:

1. ta'lim, tarbiya hamda shaxs kamoloti (taraqqiyoti) birligi;
2. pedagogik texnologiyaning muayyan, qat'iy tizimga egaligi ("tizimlilik" tushunchasi bu o'rinda ham ma'lum o'quv fanini o'qitish jarayoniga, ham umumiy ta'lim jarayoniga xoslikni anglatadi).

Asoslilik (fundamentlik) tamoyilida. Mazkur tamoyil fanlarning o'rganish ob'ekti, ichki mohiyati va xususiyatlariga ko'ra turli yo'nalish (blok)larga bo'lib o'rganish afzalliklarini ifoda etadi va ilk yondoshuvni ham ko'zda tutadi. [1, 224]

Madaniyatni anglash (madaniy hayotning rivojlanishiga muvofiqlik) tamoyilida. Mazkur tamoyil olmon pedagogi A.Disterveg tomonidan XIX asrdan foydalanishga kiritilgan bo'lib, bugungi kunga qadar ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Ta'lim mazmunini insonparvarlashtirish va insoniylashtirish tamoyilida. Tilga olingan xar ikki tushuncha ham lug'aviy jihatdan (yunoncha humanus - insoniylik, humanitas - insoniyat) bir o'zakka ega bo'lsada, ularning har biri o'ziga xos ma'nolarni ifodalaydi.

Biz o'qitib tadqiq etish, tadqiq etib o'qitish tamoyilida. Ushbu tamoyil quyidagi ikki jihatni yoritishga xizmat qiladi: 1) ta'lim muassasalarining har bir o'qituvchisi o'z fani sohasiga o'quvchilarni jalb qilgan holda tadqiqotlarni olib borishi lozim; 2) o'qituvchi ta'lim texnologiyasini ishlab chiqadi, uni amaliyotda sinab ko'radi, kuzatadi va tuzatishlar kiritadi, ya'ni, u ta'lim jarayonini tadqiq etadi. [2, 73]

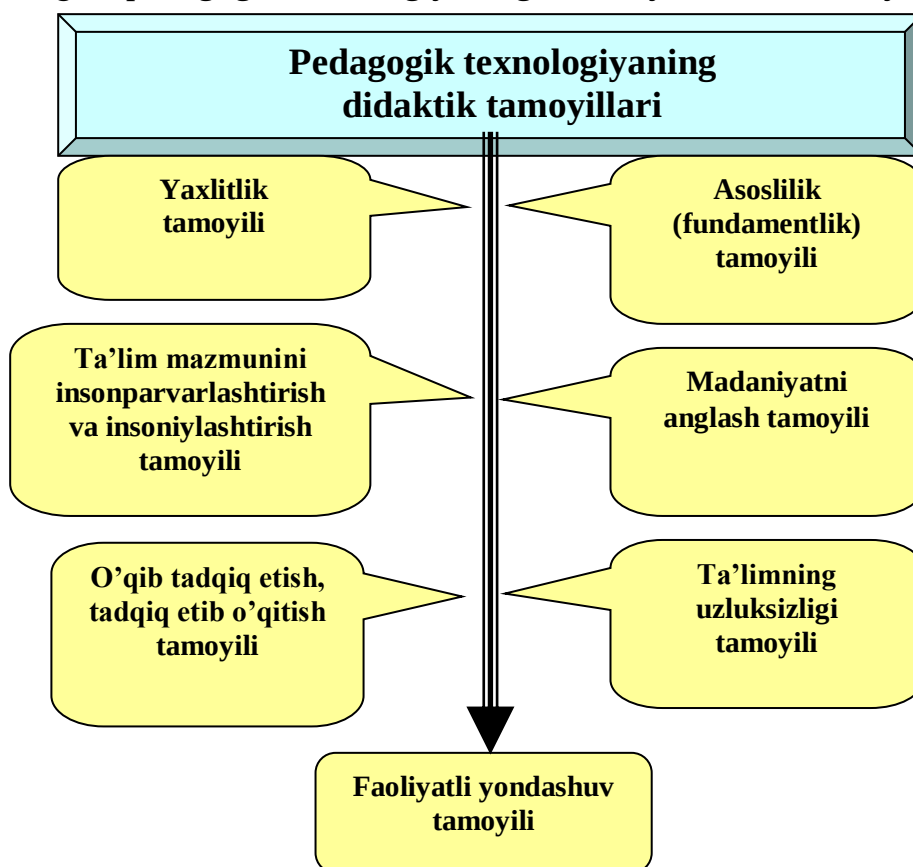
Ta'limning uzluksizligi tamoyilida. Mazkur tamoyil o'quvchilarning kasbiy sifatlariga ega bo'lishlari, mavjud sifatlarining hayotiy faoliyat davomida takomillashib borishini nazarda tutadi.

Faoliyatli yondoshuv tamoyili nazariya va amaliyotning didaktik bog'liqligiga asoslanadi. Didaktika nazariyasida bilim tushunchasi quyidagi ikki xil ma'noda izohlanadi:

- a) o'quvchilar o'zlashtirishi lozim bo'lgan bilimlar;

b) ular tomonidan o'zlashtirilib, amaliy faoliyat jarayonida qo'llaniladigan, shaxsiy tajribaga aylangan bilimlar.

Ilg'or pedagogik texnologiyaning umumiy didaktik tamoyillari

Pedagogik texnologiya mezonlarida. Ta'lim shakllari, usullari, uslubiy tizimlari xususiy metodikalar ko'rinishida hosil bo'lgan bo'lib, ular takomillashib borishi jarayonida texnologiyaga o'sib o'tadi. [3,57] Shu asosda texnologiyalarning asosiy mezonlarini quyidagicha belgilashimiz mumkin:

1. Ma'lum ilmiy asosga, kontseptsiyaga tayanish.
2. Tizimlilik, o'quv-tarbiya jarayoni va uning tarkibiy qismlarining o'zaro mantiqiy bog'liqligi.
3. Samaradorligi, ta'lim standartlariga erishishni kafolatlashi, talab qilinadigan vaqt, kuch va vositalarning me'yor darajasida ekanligi.
4. Boshqalar tomonidan qayta amalga oshirish mumkinligi.

Pedagogik texnologiya ta'lim oluvchilar va tarbiyalanuvchilarga pedagoglar tomonidan kasbiy-pedagogik maqsadlarni amalga oshiruvchi ta'sir ko'rsatilishini

tashkil qilish tizimini belgilaydi.

5. Ilg'or pedagogik texnologiyalarni qo'llash natijasida. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risida"gi Qonunlarida mamlakatimizda jahon andozalari talablariga javob bera oladigan yuksak malakali mutaxassis kadrlar tayyorlash vazifalari qo'yilgan. Mazkur vazifalarni uddalash uchun ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'qitishning yangi usullarini joriy etish zarur.

Mazkur maqsadga erishish uchun, ya'ni talabalarga yangi pedagogik texnologiyalarni amalda qo'llashni o'rgatish uchun quyidagi tamoyillarni asos sifatida qabul qilib olsak maqsadga muvofiq bo'ladi.

- talabaning darsda yangi ma'lumot olish uchun harakat qilishi;
- uning o'z nuqtai nazariga ega ekanligi;
- pedagog va talabalarning o'zaro hamkorlikdagi munosabatlarini joriy etilishi;
- berilgan bilimlarni amalda qo'llashi, tengdoshlarining va boshqalarning fikrlarini hurmat qilishi;
- o'zaro fikr, tajriba almashishga harakat qilishi;
- erkin ilm egallashga, o'z dunyoqarashini kengaytirishga intilishidir.

Adabiyotlar:

1. Ishmuxamedov R.J., Yuldashev M. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar.— T.: "Nihol" nashriyoti, 2013,2016.—224b.
2. A.Munavvarov "Pedagogika" - O'quv qo'llanma. O'qituvchi n. T. 1996 y. 73-bet
3. Ishmuxamedov R.Abduqodirov A. Ta'limda innivatsion texnologiyalar; Toshkent. 2008 y. 57 b.